

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΜΑΞΙΜΟΣ ΧΑΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Βουλευτής Λαρίσης-ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Λευκωσία, 8 Φεβρουαρίου 2025

**Διάλεξη ΓΓ ΔΣΟ δρ Μάξιμου Χαρακόπουλου
στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας:
«Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας και οι πολυσχιδείς δράσεις της για την
ανάδειξη των Ορθόδοξων Αξιών»**

Επιτρέψτε μου να ξεκινήσω με μια εξομολόγηση. Λέγεται ότι πατρίδα είναι τα παιδικά μας χρόνια. Το 1974 που έγινε η εισβολή ήμουν μαθητής της Α΄ τάξης του Δημοτικού. Για χρόνια προσκέφαλό μου ήταν ένα μαξιλάρι με κεντημένο τον ματωμένο από τη γραμμή του Απίλα χάρτη της Κύπρου με το “Δεν ξεχνώ”. Αυτό το κεντημένο μαξιλάρι ήταν το αντίδωρο μιας οικογένειας προσφύγων στην βοήθεια που είχε σπεύσει να στείλει, μαζί με λίγα λόγια παρηγοριάς -ανταποκρινόμενος στην έκκληση του Ερυθρού Σταυρού- ο παππούς μου, Αγάπιος Χαρακόπουλος, πρόσφυγας κι αυτός από την Καππαδοκία της Μικράς Ασίας. Για χρόνια στις προσευχές μου ως παιδί ήταν κι οι πρόσφυγες της μαρτυρικής μεγαλονήσου.

Επιτρέψτε μου, επίσης, να πω ότι νιώθω ανάμεικτα αισθήματα ευρισκόμενος στην έδρα ενός πανεπιστημιακού αμφιθεάτρου. Πολλές φορές γι’ αλλού ξεκινάμε κι αλλού η ζωή μας πάει. Για ακαδημαϊκή καριέρα με προετοίμαζε ο αείμνηστος δάσκαλός μου, ο μεγάλος Νεοκλής Σαρρής. Με παρότρυνε να μάθω τούρκικα, με έστειλε για μεταπτυχιακά στην Πόλη, έκανα διδακτορικό για τους Ρωμιούς της Καππαδοκίας, και ξεκίνησα δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά. Άλλα μετά το κενό που προέκυψε στη Λάρισα με τη διαγραφή Σουφλιά επί Κώστα Καραμανλή “επιστρατεύθηκα” για να κλείσει το ψηφοδέλτιο της Νέας Δημοκρατίας. Ε, κάπως έτσι, αντί για πανεπιστημιακός “κατήντησα” πολιτικός. Αλλά αγαπητέ μου Πανίκο (Λεωνίδου) καμία δουλειά δεν είναι ντροπή!

Ευχαριστώ για τη τιμή να προσκληθώ και να μιλήσω για το πολυσχιδές έργο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας (ΔΣΟ). Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον αγαπητό καθηγητή τον κ. Οικονόμου για την πρόσκληση να έρθω για μια ακόμη φορά στην προσφιλή Κύπρο.

Κάθε φορά που έρχομαι εδώ και βλέπω τον δυναμισμό αυτού του τμήματος του ελληνισμού που συνεχίζει να υπάρχει και να δημιουργεί σε πείσμα της γεωγραφίας –καθώς είναι μακριά από τον κεντρικό ελληνικό κορμό- σε αυτό το σταυροδρόμι της Ευρώπης με την Αφρική και την Ασία, παίρνω δύναμη και ελπίδα για το μέλλον.

Γιατί η επιβίωση της ελληνικής γλώσσας, με αυτό το τόσο ωραίο κυπριακό ιδίωμα, με τις αρχαιοελληνικές και βυζαντινές του ρίζες, η ισχύς της Ορθοδοξίας, και η αίσθηση του ανήκειν σε ένα έθνος από τα μυκηναϊκά χρόνια μέχρι και σήμερα, συνιστούν ένα θαύμα της ιστορίας.

Παρά τις τόσες κατακτήσεις, τις τόσες κατοχές, τους τόσους εισβολείς, τις τόσες σφαγές και διώξεις, ο κυπριακός ελληνισμός παρέμεινε πάντα ζωντανός.

Και αυτό είναι το καθήκον μας σήμερα, όχι μόνον δικό σας, αλλά και δικό μας, και όλων των Ελλήνων, να κρατήσουμε την Κύπρο ως προπύργιο του ελληνισμού σε αυτή την κομβική γωνιά της γης.

Αρχικώς, θα ήθελα να αναφέρω ότι στο πλαίσιο της δραστηριότητάς μας η συνεργασία της ΔΣΟ με την κυπριακή κοινοβουλευτική αντιπροσωπεία ήταν πάντοτε στενή και άψογη.

Η Κύπρος υπήρξε ιδρυτικό μέλος της οργάνωσης το 1993, και συμμετείχε ενεργά όλες αυτές τις δεκαετίες σε όλες τις δράσεις του διακοινοβουλευτικού θεσμού μας.

Οφείλω, ωστόσο, να επισημάνω ότι αυτή η συμμετοχή τα τελευταία χρόνια έχει αναβαθμιστεί ακόμη περισσότερο.

Και αυτό οφείλεται στους αγαπητούς συναδέλφους που συμμετέχουν στην αντιπροσωπεία, τους κυρίους Ευθύμιο Δίπλαρο, Μαρίνο Μουσιούττα, Ηλία Μυριάνθους και βεβαίως στον επικεφαλής της αντιπροσωπείας, τον κ. Πανίκο Λεωνίδου.

Με την αμέριστη αρωγή της Βουλής των Αντιπροσώπων -και θέλω να ευχαριστήσω και από αυτό το βήμα την αγαπητή πρόεδρο Αννίτα Δημητρίου-, οι Κύπριοι βουλευτές συνεισέφεραν σημαντικά σε όλες τις πρωτοβουλίες που έχουμε λάβει, και οι πολυσχιδείς δράσεις της ΔΣΟ, όπως έχω διαπιστώσει, και όπως αποδεικνύει και η σημερινή μου παρουσία εδώ, είναι πλέον γνωστές.

Κατά την τελευταία μας επίσκεψη, μάλιστα είχαμε την χαρά να δούμε ξανά τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, τον κ. Γεώργιο, αλλά και να δεχθούμε τη φιλοξενία του Πανιερώτατου Μητροπολίτου Κύκκου, κ. Νικηφόρου, τον οποίο και με αυτήν την ευκαιρία ευχαριστώ.

Αξιότιμες κυρίες και κύριοι, αγαπητοί φίλοι,

Είναι γνωστόν ότι ο ελληνισμός στην διαχρονικότητά του έχει επιτύχει να βάλει το αποτύπωμά του στον οικουμενικό πολιτισμό. Ξεκινώντας από την αρχαία εποχή, και τα σπουδαία επιτεύγματα που κατόρθωσε σε όλους τους τομείς της σκέψης και της συνείδησης.

Εκτός, όμως, της αρχαίας αίγλης, που θαυμάζεται από όλον τον σημερινό κόσμο, υπάρχει και ο βυζαντινός κόσμος, Αυτός που, μέσω της Ορθοδοξίας, εξακτίνωσε τον ελληνικό πολιτισμό στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα, αφήνοντας ανεξίτηλα τα ίχνη του έως σήμερα.

Η αποδοχή αυτής της ελληνοβυζαντινής παράδοσης, αλλά και εν γένει του ελληνισμού, εξακολουθεί να είναι τεράστια σε περιοχές όπως τα Βαλκάνια, η ανατολική Ευρώπη αλλά και η Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική.

Όλοι είδαμε τι συνέβη στη γειτονική προς την Κύπρο Συρία, όπου μετά την κατάληψη της εξουσίας από τους τζιχαντιστές, οι Χριστιανοί της χώρας αυτής, το Πατριαρχείο Αντιοχείας, στράφηκαν προς την Ελλάδα, εν γένει προς τον ελληνισμό για βοήθεια.

Αυτός ο κόσμος, αραβόφωνοι μεν, πνευματικοί απόγονοι δε της ελληνιστικής περιόδου και του Βυζαντίου, βλέπουν σε εμάς τους πραγματικούς συγγενείς τους.

Και αυτό πρέπει να μας κάνει νοιώθουμε ακόμη περισσότερο τα βάρη της ιστορικής μας ευθύνης.

Έχοντας, λοιπόν, τα πρωτοτόκια του βυζαντινού κόσμου, οφείλουμε αυτόν τον ανεκτίμητο πνευματικό πλούτο και τους άυλους, αλλά ζωντανούς δεσμούς, που έχει δημιουργήσει σε ευρείες γεωπολιτικές ενότητες να τα αξιοποιήσουμε, προς χάρη της ειρήνης, της συνεργασίας και της ευημερίας, αλλά και για να ενισχύσουμε τη θέση του ελληνισμού στον σύγχρονο κόσμο.

Αυτή η αναγκαιότητα έγινε αντιληπτή στις αρχές της δεκαετίας του 1990 από κάποιους οξυδερκείς Έλληνες πολιτικούς. Τότε που η πτώση των σοσιαλιστικών καθεστώτων έφερνε στην επιφάνεια μια νέα πραγματικότητα για τα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη.

Ξάφνου, η Ορθοδοξία απέκτησε και πάλι ένα τεράστιο βάθος που ένωνε τον βαλκανικό χώρο με τον Ειρηνικό Ωκεανό. Γινόταν, δηλαδή, εν δυνάμει μια ισχυρή συνιστώσα για τη συνδιαμόρφωση της νέας Ευρώπης.

Και η Ελλάδα, ως η μοναδική τότε ορθόδοξη χώρα-μέλος της τότε ΕΟΚ, αναλάμβανε μια συντονιστική πρωτοβουλία, η οποία στόχευε στην ενότητα των Ορθοδόξων και την προώθηση των αρχών της δημοκρατίας και του δικαίου, σε μια εποχή εκρηκτικής ανάδυσης των πάσης φύσεως εθνικισμών.

Έτσι, το 1993, η τότε Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας της Βουλής των Ελλήνων, σε συνεργασία με την Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας του Αγίου Όρους, διοργάνωσαν ένα συνέδριο, στο Συνεδριακό Κέντρο «Παναγία Φιλανθρωπινή» στην Ορμύλια της Χαλκιδικής, το οποίο ανήκει στη γυναικεία Ιερά Μονή Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, με τη συμμετοχή αντιπροσώπων από 16 χώρες της Νοτίου και της Ανατολικής Ευρώπης, μεταξύ αυτών, όπως είπαμε, και της Κύπρου, με στόχο τη σύσταση ενός οργανισμού των Ορθόδοξων κοινοβουλευτικών. Υπεύθυνοι της διοργάνωσης ήταν ο αείμνηστος Βασίλης Κοραχάης και ο Στέλιος Παπαθεμελής.

Η πρωτοβουλία κατέληξε στην ίδρυση της «Ευρωπαϊκής Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας», γνωστής πλέον ως Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας.

Ως έδρα της Οργάνωσης ορίζεται η Βουλή των Ελλήνων. Τη θέση του επικεφαλής Γενικού Γραμματέα της ΔΣΟ την καταλαμβάνει ο εκάστοτε επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας.

Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης προτείνεται και εκλέγεται για πολλά χρόνια, λόγω του ειδικού βάρους της Ρωσίας, ο επικεφαλής της αντιπροσωπείας της Ρωσικής Δούμα. Ο πόλεμος στην Ουκρανία ανέτρεψε την εθιμική αυτή παράδοση. Μετά τη ρωσική εισβολή πρόεδρος εκλέχθηκε βουλευτής από την Πολωνία, ενώ αυτή τη στιγμή ο πρόεδρος είναι βουλευτής από την Ρουμανία, ο Ιοάν Βουλπέσκου.

Με βάση την ιδρυτική διακήρυξη της ΔΣΟ η Ελλάδα όφειλε, ως το μόνο, τότε, μέλος της τότε ΕΟΚ «να προωθήσει όλες τις προϋποθέσεις για την αναγνώριση από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα του προοδευτικού ρόλου της Ορθόδοξου παραδόσεως στη διαμόρφωση του Ευρωπαϊκού πολιτισμού». Παράλληλα, καλείτο η Ρωσική Ομοσπονδία, ως το μόνο ορθόδοξο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ «να υπερασπίζεται στο Συμβούλιο τα κοινά συμφέροντα των ορθόδοξων λαών και να μην επιτρέπει διακρίσεις εις βάρος τους».

Στον θεσμό, δυνατότητα συμμετοχής έχουν κοινοβούλια κρατών που διαθέτουν ορθόδοξους, κατά το θρήσκευμα, βουλευτές, συμπεριλαμβανομένων, επίσης, όσων ανήκουν στις Προ ή αντιχαλκηδόνιες Εκκλησίες. Σήμερα, στην ΔΣΟ συμμετέχουν κοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες ή μεμονωμένοι βουλευτές από 25 χώρες.

Η ΔΣΟ από την ίδρυσή της έχει αναπτύξει μια πολυσχιδή και πολυεπίπεδη δραστηριότητα, ενισχύοντας το κύρος της ανάμεσα στους διεθνείς οργανισμούς και αποκτώντας αναγνωρισιμότητα και εμπιστοσύνη από πολιτικούς, εκκλησιαστικούς και ακαδημαϊκούς παράγοντες της διεθνούς κοινότητας.

Επιπλέον η ΔΣΟ, όλες αυτές τις δεκαετίες, συνεργάστηκε αρμονικά με τις Ορθόδοξες Εκκλησίες, σεβόμενοι τις ενδοεκκλησιαστικές διαφορές, ενώ προέβαλλε μέσα από τις δράσεις της την Ορθόδοξη παράδοση.

Συνολικά, στο διάστημα από το 1993, πραγματοποιήθηκαν 31 Γενικές Συνελεύσεις, οι οποίες μετετράπησαν σε φόρουμ ανταλλαγής θέσεων και απόψεων σε διαφορετικές κάθε φορά θεματικές, και πάνω από 40 συνέδρια και σεμινάρια.

Αναμφίβολα, το έργο της ΔΣΟ ενίσχυσε τους διακοινοβουλευτικούς δεσμούς και δημιούργησε μια δυναμική πλατφόρμα συνεργασίας σε ένα ευρύ πεδίο όχι μόνον θεμάτων, αλλά και γεωγραφικών ενοτήτων. Θα αναφερθώ σε κάποιες από αυτές ώστε να σχηματίσετε μια ιδέα για το εύρος και το πολυσχιδές της δραστηριότητας της Οργάνωσης:

A. Παρεμβάσεις για την προστασία των χριστιανικών μνημείων που βρίσκονται εν κινδύνω

Δυστυχώς, σε πολλές περιοχές παρατηρείται το φαινόμενο καταστροφής ή βεβήλωσης των χριστιανικών μνημείων. Τέτοιες περιοχές είναι, μεταξύ άλλων, στη Συρία, στο Ναγκόρνο Καραμπάχ, στο Κοσσυφοπέδιο, στα κατεχόμενα εδάφη της Κύπρου.

Η τακτική αυτή παρατηρείται συστηματικά πλέον και στην Τουρκία, η οποία, κινούμενη από τις νεοοθωμανικές ιδεοληψίες της ηγεσίας της, έχει μετατρέψει αυθαιρέτως σε μουσουλμανικά τεμένη Ναούς της Αγίας Σοφίας, στην Νίκαια της Βιθυνίας, στην Τραπεζούντα του Πόντου, στην

Αδριανούπολη της ανατολικής Θράκης, και βεβαίως τον σημαντικότερο όλων, του Φάρου της Ορθοδοξίας και αγκίστρο της αρχιτεκτονικής, στην Κωνσταντινούπολη.

Πρόκειται για πράξεις που απαράδεκτες, που εντάσσονται στην απόπειρα του Ερντογάν

αφενός να εξαλείψει την κεμαλική κληρονομιά του κοσμικού κράτους –στο πλαίσιο αυτό την δεκαετία του 1930 η Αγία Σοφία έγινε μουσείο από τον Ατατούρκ-,

αφετέρου θέλει να κολακέψει τους πληθυσμούς της Ανατολής, και γι αυτό εργαλειοποιεί την θρησκεία, και συγκεκριμένα το Ισλάμ για πολιτικούς σκοπούς. Θυμηθείτε την εικόνα εντός της Αγίας Σοφίας με τον ιμάμη να κραδαίνει την σπάθα της τιμωρίας προς τους απίστευτους.

Η ΔΣΟ από την πρώτη στιγμή, θεωρώντας ότι η απόφαση, για την μετατροπή του συμβόλου της Οικουμενικής Ορθοδοξίας, που συγκαταλέγεται στα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ- καταπατά κάθε ηθικό κανόνα και θέτει σε κίνδυνο την ακεραιότητα του Ναού, ανέλαβε μια εκστρατεία αφύπνισης της διεθνούς κοινής γνώμης.

Οι αιτιάσεις μας πολύ γρήγορα αποδείχθηκε ότι δεν ήταν υπερβολικές, καθώς το θαύμα αυτό της αρχιτεκτονικής του 6^{ου} αιώνα κινδυνεύει πραγματικά από την αθρόα προσέλευση των μουσουλμάνων σε καθημερινή βάση.

Γίνονται καταστροφές, τις οποίες παραδέχονται και δημοσιεύουν τουρκικά μέσα ενημέρωσης και καταξιωμένοι Τούρκοι επιστήμονες. Στα μάρμαρα του δαπέδου, στην αυτοκρατορική πύλη και στους τοίχους, υπάρχουν φθορές που οδηγούν όπως λένε οι ίδιοι οι Τούρκοι ακαδημαϊκοί σε κίνδυνο τον Ναό τα επόμενα χρόνια εφόσον συνεχιστεί η ίδια πρακτική.

Επίσης, για τη ΔΣΟ είναι θέμα αρχής η υπεράσπιση των παγκόσμιων ηθικών αρχών. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε το δίκαιο της ισχύος να υπερνικήσει την ισχύ του δικαίου. Η αλήθεια δεν πρέπει να καλυφθεί από το σκότος.

Η αυθαίρετη απόφαση της τουρκικής ηγεσίας, δεν πρέπει να μείνει αναπάντητη από τη διεθνή κοινότητα, γιατί τότε νομιμοποιείται μια λανθασμένη πρακτική, που θα επιτρέπει στον κάθε έναν να την επαναλαμβάνει.

Για τον σκοπό εκδόθηκε ο Τόμος με τίτλο «Αγία Σοφία - Οι Ναοί της του Θεού Σοφίας ανά τον Κόσμο», που αποτελεί καρπό της συνεργασίας της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας και του Κέντρου Αριστείας «Αξιοποίηση Ορθόδοξης Κληρονομιάς και Διαθρησκευτικός Διάλογος» του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το επιστημονικό πόνημα αποσκοπεί μέσα από κείμενα μιας πολυεθνικής ομάδας ερευνητών και επιστημόνων στην πολυδιάστατη σκιαγράφηση των 37 ιστορικών εμβληματικών ναών αφιερωμένων στη Σοφία του Θεού, οι οποίοι βρίσκονται σε 11 χώρες από τη Σκωτία και τον Ατλαντικό ωκεανό μέχρι τα βάθη της Κίνας, στην επαρχία Χαμπρίν, στον Ειρηνικό ωκεανό, και από την Κύπρο ως την Αγία Πετρούπολη. Συγκεκριμένα, οι χώρες που περιλαμβάνονται στον τόμο είναι οι: Ελλάδα, Κύπρος, Ρωσία, Ιταλία, Ουκρανία, Βόρεια Μακεδονία, Βουλγαρία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κίνα, Λευκορωσία και Τουρκία. Από τον ελλαδικό χώρο παρουσιάζονται οκτώ γνωστές εκκλησίες.

Από την Κύπρο έχουμε την Αγία Σοφία στην Λευκωσία και στην Πάφο, για τις οποίες μας μίλησαν Κύπριοι επιστήμονες όταν διοργανώσαμε στην Λεμεσό την παρουσίαση του Τόμου.

Η πολύ-πρισματική μελέτη καλύπτει πληροφορίες για την ιστορική διαδρομή, το πολιτιστικό αποτύπωμα, τον εσωτερικό διάκοσμο, την αρχιτεκτονική και τη ναοδομία των Ναών της του Θεού Σοφίας. Το βιβλίο έχει μεταφραστεί ήδη σε 15 γλώσσες -Αγγλικά, Αραβικά, Αλβανικά, Βουλγαρικά, Ιταλικά, Ουκρανικά, Ρουμανικά, Ρωσικά, Σερβικά, Αρμενικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Σλαβομακεδονικά, και Φινλανδικά.

Ο τόμος θα μεταφραστεί και σε άλλες, προκειμένου να διανεμηθεί σε όσο το δυνατόν περισσότερες χώρες με σκοπό την ευαισθητοποίηση της διεθνούς κοινής γνώμης και την ανάδειξη του πνευματικού, ιστορικού και πολιτισμικού αποθέματος που περικλείουν οι περικαλλείς ναοί της Σοφίας του Θεού.

Ο Τόμος έχει παρουσιαστεί σε περισσότερες από 20 πόλεις της Ευρώπης και των ΗΠΑ, όπως το Παρίσι, το Λονδίνο, την Ουάσιγκτον, τη Ρώμη, το Παλέρμο, την Βενετία, την Φλωρεντία, το Μπενεβέντο και το Μιλάνο, τη Βαρσοβία, τη Σόφια, το Ελσίνκι, τις Βρυξέλλες, τη Σόφια, το Βουκουρέστι, τη Βουδαπέστη, το Σεράγεβο και την Μπάνια Λούκα στη Βοσνία Ερζεγοβίνη, την Ποντγκόριτσα του Μαυροβουνίου, την Βασιλεία της Ελβετίας, το Μόναχο και την Καρλσρούη της Γερμανίας, στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας, και όπως προείπα και στην Κύπρο.

Ακόμη θυμούμαι την επιτυχία που είχε η παρουσίαση του Τόμου, στον φιλόξενο χώρο της Μητροπόλεως Λεμεσού, χάρη και στην βοήθεια που μας παρασχέθηκε από τον μητροπολίτη Λεμεσού, τον κ. Αθανάσιο.

Παράλληλα, έχει επιδοθεί σε διεθνείς οργανισμούς, όπως η ΟΥΝΕΣΚΟ, ο ΟΗΕ, η ΚΟΜΙΣΙΟΝ, και προσωπικά σε δεκάδες προσωπικότητες του πολιτικού, ακαδημαϊκού και εκκλησιαστικού χώρου, μεταξύ άλλων, στον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο και στον πάπα της Ρώμης Φραγκίσκο.

Να σημειωθεί ότι ο Τόμος βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών το 2023, γεγονός που πιστοποιήσει ταυτόχρονα το κύρος του θεσμού.

Εκτός αυτού, η ΔΣΟ καταγγέλλει ανελλιπώς με δημόσιες ανακοινώσεις της ανάλογα φαινόμενα, όπως βεβαίως για την **κατεχόμενη Κύπρο**.

Μάλιστα, τον Μάρτιο του προηγούμενου έτους που βρεθήκαμε στην Κύπρο για τις εργασίες της τροποποίησης του καταστατικού της ΔΣΟ, είχαμε συνάντηση, στην αίθουσα της ολομέλειας της Βουλής των Αντιπροσώπων, με την Επιτροπή των Κατεχόμενων Δήμων, κατά την οποία έγινε λεπτομερής ενημέρωση για την κατάσταση των θρησκευτικών μνημείων στις κατεχόμενες περιοχές. Εκεί ακούσαμε φοβερές πληροφορίες, και το πώς στα κατεχόμενα διεξάγεται μια συστηματική καταστροφή της δισχιλιετούς χριστιανικής παρουσίας, που έχει στόχο Εκκλησίες και Μονές, που αν δεν έχουν κατεδαφιστεί έχουν μετατραπεί σε τζαμιά, στρατιωτικές αποθήκες, στάβλους, κλαμπ.

Να σημειώσω ότι το Ημερολόγιο της ΔΣΟ για το 2024 ήταν αφιερωμένο στις εκκλησίες μας που βρίσκονται στην κατεχόμενη από τους Τούρκους Κύπρο.

Παρεμβάσεις κάνουμε διαρκώς και για το **Ναγκόρνο Καραμπάχ**. Μάλιστα από το Αρτσάχ, αυτόν τον πολύπαθο τόπο των Αρμενίων, με την πλούσια ιστορία και τη σημαντική χριστιανική παρουσία, επιλέξαμε να παρουσιάσουμε στο Ημερολόγιο του 2025 μερικά χαρακτηριστικά δείγματα χριστιανικών μνημείων.

Δυστυχώς, αυτά τα αρχιτεκτονήματα κινδυνεύουν μετά την μαρτυρική έξοδο των Αρμενίων από το Ναγκόρνο Καραμπάχ, το φθινόπωρο του 2023, ως αποτέλεσμα της κατάληψης της περιοχής από τον αζερικό στρατό.

Σε παρεμβάσεις έχουμε προβεί επανειλημμένως και για τα όσα συμβαίνουν στην **Λωρίδα της Γάζας**, όπου και οι χριστιανοί υπέφεραν από τους ανηλεείς βομβαρδισμούς αλλά και τα χριστιανικά μνημεία. Ως ΔΣΟ εκφράσαμε τη βαθύτατη θλίψη μας και ανησυχία, για το γεγονός του βομβαρδισμού της ιστορικής Μονής του Αγίου Πορφυρίου στη Γάζα, στις 19 Οκτωβρίου 2023, καθώς και τις απώλειες ζώων και τους τραυματισμούς που προκλήθηκαν μεταξύ των αμάχων που είχαν βρει καταφύγιο σε παρακείμενο κτίριο.

Ως ΔΣΟ καταγγείλαμε, επίσης, την απόφαση της τουρκικής ηγεσίας να λειτουργήσει ως τζαμί τη **Μονή της Χώρας**, ένα βυζαντινό μνημείο, που όπως γνωρίζετε διαθέτει τα απαράμιλλου κάλλους ψηφιδωτά και εκπληκτικές αγιογραφίες της εποχής των Παλαιολόγων. Επρόκειτο για μια ακόμη πράξη των Τούρκων που καταδεικνύει την εμμονική τους ταύτιση με νεοοθωμανικές ιδεοληψίες.

Τέλος, το ενδιαφέρον μας είναι στραμμένο και προς την περιοχή του **Κοσσυφοπεδίου**, ή όπως το λένε οι φίλοι μας οι Σέρβοι Κόσοβο και Μετόχια.

Πρόσφατα, μάλιστα, είχα συνάντηση με τον νέο Πρέσβη της Σερβίας στην Ελλάδα κ. Nikola Nedeljkovic, με τον οποίο συζητήσαμε και αυτό το ζήτημα. Πρόθεσή μας είναι να επισκεφθούμε αυτά τα μνημεία, τις εκκλησίες και τις μονές το συντομότερο δυνατό, εφόσον καταστεί εφικτό. Πληροφοριακά να πούμε ότι η Ελληνική Δύναμη Κοσόβου παρέχει 24ωρη προστασία σε Χριστιανικές Εκκλησίες στη Ζώνη Ευθύνης της.

Β. Στήριξη του μείζονος ελληνισμού

Η ΔΣΟ από την ίδρυσή της στέκεται έμπρακτα δίπλα στον μείζονα ελληνισμό και σταθερά προβάλλει τα δίκαια αιτήματά του.

1. Αρχικώς, βεβαίως, είμαστε δίπλα στο **Οικουμενικό Πατριαρχείο**, το οποίο συμβολίζει και την ενότητα της Ορθοδοξίας, και εξακολουθεί και σήμερα, παρά τις δύσκολες συνθήκες που είναι αναγκασμένος ο οικουμενικός πατριάρχης να επιτελεί την αποστολή του, να είναι το σημείο αναφοράς όλων των Ορθοδόξων.

Ως ΔΣΟ είμαστε συχνά με την ευκαιρία εορτών ή άλλων εκδηλώσεων στο Φανάρι, αλλά και σε αποστολές εντός της Τουρκίας, όπου υπάρχει ορθόδοξη παρουσία ή ορθόδοξα μνημεία. Περιπτώ να αναφέρω τη στενή σχέση που έχουμε αναπτύξει με τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο, η σεπτή μορφή του οποίου έχει ήδη καταγραφεί στις δέλτους της μακραίωνης, λαμπρής και, συνάμα δραματικής, ιστορίας του Οικουμενικού μας Πατριαρχείου με χρυσά γράμματα.

2. Στο πλαίσιο αυτό εφέτος το καλοκαίρι επισκεφθήκαμε την **Ίμβρο**, με αφορμή τις εορτές του 15γουςτου, όπου παραβρέθηκε και ο Ιμβριώτης Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος. Στο νησί αυτό που σύμφωνα με τη συνθήκη της Λωζάνης, όπως και η Τένεδος, δόθηκε στην Τουρκία, είχαμε την ευκαιρία να συναντηθούμε με τις εκκλησιαστικές αρχές, παράγοντες της ομογένειας και κατοίκους του νησιού, με τους οποίους συζητήσαμε τις αντίξοες συνθήκες κάτω από τις οποίες ζουν οι εναπομείναντες Έλληνες,

αλλά και όσοι έχουν επιστρέψει τα τελευταία χρόνια, καθώς ήδη λειτουργούν ελληνικά σχολεία από το νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο. Μάλιστα κατά την επιστροφή μου επέδωσα σχετικό υπόμνημα για τη στήριξη των Ελλήνων της Ίμβρου στον πρωθυπουργό και στον υπουργό Εξωτερικών.

3. Επίσκεψη, όμως, αξιωθήκαμε να κάνουμε και στα περίφημα **Πριγκηπόννησα**, με αφορμή τους εορτασμούς από τον έναν αιώνα ζωής της Ιεράς Μητρόπολης Πριγκηποννήσων. Και εκεί είχαμε την χαρά να συνομιλήσουμε με τους εκπροσώπους της Ελληνικής Κοινότητας της Πριγκήπου αλλά και να ενώσουμε την φωνή μας στο δίκαιο αίτημα της επαναλειτουργίας της Πατριαρχικής Σχολής της Χάλκης, που αυθαίρετα έκλεισε η Τουρκία από την δεκαετία του 1970.

4. Πλήρης είναι και η στήριξή της ΔΣΟ στον αγώνα της **Εθνικής Ελληνικής Μειονότητας στην Αλβανία**, όπου καταπατώνται τα δικαιώματά της. Ιδιαίτερα, σταθήκαμε στο πλευρό του εκλεγμένου δήμαρχου Χειμάρρας Φρέντυ Μπελέρη, ο οποίος παρέμεινε φυλακισμένος με έωλες κατηγορίες, με προφανείς οδηγίες από τον πρωθυπουργό Ράμα. Η θέση μας είναι ότι οι χώρες των δυτικών Βαλκανίων πρέπει να ενταχθούν στην μεγάλη ευρωπαϊκή οικογένεια, αλλά εκπληρώνοντας πρώτα όλες τις προϋποθέσεις, και πρωτίστως τον σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

5. Ως ΔΣΟ βρεθήκαμε επίσης κοντά στον **ελληνισμό της Κάτω Ιταλίας**, ο οποίος έχει την μνήμη της καταγωγής του, και είναι περήφανος γι' αυτήν, αλλά και στην Σικελία, όπου εκεί ιδίως σε κάποια χωριά, γίνεται προπαγάνδα εκ μέρους της Αλβανίας, ώστε να θεωρούν τους εαυτούς τους απογόνους Αλβανών και όχι Ρωμιών.

6. Σχέσεις διατηρούμε επίσης με τον **απόδημο ελληνισμό**. Σε όλες μας τις επαφές, δεν παραλείπουμε να συναντηθούμε και με τους εκπροσώπους της ελληνικής παροικίας, που αποτελούν εξάλλου τον καλύτερο πρεσβευτή του ελληνισμού στο εξωτερικό. Αυτό το γνωρίζετε και στην Κύπρο, όπου οι απόδημοι Κύπριοι έχουν κάνει σπουδαία δουλειά σε κέντρα αποφάσεων στις ΗΠΑ, στην Μ.

Βρετανία και αλλού. Μεταξύ άλλων, διατηρούμε μόνιμες επαφές και με την Παγκόσμια Διακοινοβουλευτική Ένωση Ελληνισμού.

Γ. Συντονισμός με άλλες οργανώσεις για την ανάδειξη των χριστιανικών αξιών στην Ευρώπη, στο πλαίσιο του Διαλόγου για το Μέλλον της Ευρώπης.

Μια από τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες που έχουμε προωθήσει ειδικά τα τελευταία χρόνια είναι αυτή που σχετίζεται με την υπεράσπιση των χριστιανικών αξιών στην Ευρώπη.

Όλοι μας βλέπουμε, δυστυχώς, ότι για πολύ μεγάλο διάστημα υπήρξε μια ενορχηστρωμένη επίθεση κατά των χριστιανικών αξιών και των χριστιανικών παραδόσεων.

Παρά το γεγονός ότι ο χριστιανισμός αποτελεί, αναμφίβολα, τον ένα από τους τρεις πυλώνες του ευρωπαϊκού πολιτισμού, μαζί με την αρχαία ελληνική γραμματεία και το ρωμαϊκό δίκαιο, εντούτοις αυτό αποσιωπάται συστηματικά. Η γραμμή ήταν μη λέτε καλά Χριστούγεννα, μόνον καλές γιορτές, απρόσωπα, για να μην προκαλούμε.

Ακόμη και σε επίσημα έγγραφα της Ε.Ε., όπως είναι ο περίφημος διάλογος για το μέλλον της Ευρώπης, σε ένα ογκώδες κείμενο, η λέξη χριστιανισμός δεν αναφέρεται ούτε μια φορά. Το δικαιολογητικό πλαίσιο αυτής της αποστροφής των κύκλων ευθύνης αυτής της παραχάραξης της ιστορίας είναι -υποτίθεται- ο νέος ευρωπαϊκός κόσμος που αναδύεται και σε αυτόν πρέπει να έχουν θέση και όσοι αλλόθρησκοι ως μετανάστες βρίσκονται στην Ευρώπη.

Με τέτοια λογική, όμως, χάνονται οι ευρωπαϊκές ρίζες, χάνεται η ευρωπαϊκή ταυτότητα, μετατρέπεται σε κάτι χωρίς κορμό, χωρίς κεντρικό άξονα, και βεβαίως είναι σχεδόν βέβαιο ότι δεν θα αντέξει τις αναταράξεις των καιρών. (Αναστάσιος)

Επιπλέον, έχει και ένα αντιδημοκρατικό χαρακτήρα, καθώς έρχεται σε αντίθεση με τα θρησκευτικά πιστεύω της πλειοψηφίας των λαών της Ευρώπης, οι οποίοι είναι χριστιανοί, και οι αξίες, οι αντιλήψεις τους, οι ζωές τους διέπονται, στον έναν ή στον άλλον βαθμό, από την χριστιανική τους ταυτότητα. Άραγε θα υπήρχε κυπριακός ελληνισμός χωρίς ορθοδοξία;

Αυτή η επίθεση κατά του χριστιανισμού συνδυάστηκε με την επέλαση της λεγόμενης γουόκ κουλτούρας, η οποία θέλει να καταργήσει βασικές αξίες όπως είναι η πυρηνική οικογένεια.

Τις υπερβολές αυτές τις ζήσαμε και εμείς περισσότερο στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ. Όλη αυτή η τρέλλα είχε ωστόσο σοβαρές πολιτικές συνέπειες. Το είδαμε στις ευρωεκλογές. Το είδαμε ακόμη περισσότερο στις αμερικανικές εκλογές. Η υπερβολή οδήγησε το εκκρεμές στην άλλη πλευρά.

Σε κάθε περίπτωση, εμείς ως ΔΣΟ είδαμε τις υψηλές ευθύνες μας απέναντι σε αυτήν την κατάσταση. Είδαμε ότι η Ορθοδοξία όφειλε να παρέμβει δυναμικά και να καταθέσει την δική της πρόταση για το μέλλον της Ευρώπης, που η ενότητά της χωρίς τις χριστιανικές αξίες είναι αμφίβολη.

Έτσι ξεκινήσαμε τη συνεργασία με άλλες ευρωπαϊκές οργανώσεις, όπως η Διάσκεψη των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών (CEC), η Επιτροπή των Επισκοπικών Διασκέψεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (COMRCE), και η οργάνωση together for Europe.

Αρχικός στόχος η ανάδειξη του ζητήματος των χριστιανικών αξιών στο πλαίσιο των προεκλογικών εκστρατειών των Πολιτικών Κομμάτων και των υποψηφίων Ευρωβουλευτών για να διαμορφωθεί μια κοινή στρατηγική ανάληψης δράσεων και πρωτοβουλιών ενόψει της προεκλογικής περιόδου των Ευρωεκλογών του 2024.

Δ. Συνέδριο Θεσσαλονίκης

Αποκορύφωμα αυτής της συνεργασίας υπήρξε η πρωτοβουλία διοργάνωσης ενός συνεδρίου τις παραμονές των ευρωεκλογών. Το Διεθνές Συνέδριο είχε θέμα «Η πολιτική ως χώρος έκφρασης των χριστιανικών αξιών στην καθημερινότητα», πραγματοποιήθηκε από 15 έως 17 Μαΐου 2024, στο αμφιθέατρο της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και συνδιοργανώθηκε από την ΔΣΟ, τις προαναφερόμενες οργανώσεις, την Θεολογική Σχολή του ΑΠΘ και την Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλονίκης.

Το Συνέδριο πραγματοποιήθηκε υπό μορφή Στρογγυλών Τραπεζιών προς ενίσχυση της συζήτησης και της ανάδειξης πλουραλιστικών απόψεων. Εισηγητές ήταν ακαδημαϊκοί από ελληνικά και ξένα πανεπιστήμια, κυβερνητικά στελέχη και βουλευτές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, κληρικοί, ευρωβουλευτές, στελέχη της ΔΣΟ και επικεφαλής της Διάσκεψης Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, εκπρόσωποι διεθνών κέντρων και ευρωπαϊκών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και διπλωμάτες.

Μεταξύ των ομιλητών ήταν βεβαίως και ο κοσμήτορας της Θεολογικής Σας Σχολής, ο κ. Οικονόμου, ο οποίος έχει διατελέσει και Κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ, αλλά και οι βουλευτές από την Κύπρο, Πανίκος Λεωνίδου και Ηλίας Μυριάνθους.

Το Συνέδριο κατά κοινή ομολογία υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχημένο, τόσο σε επίπεδο οργανωτικό όσο και ως προς το περιεχόμενο των τοποθετήσεων, και ενίσχυσε το πνεύμα συνεργασίας μεταξύ όλων των συμμετεχόντων και των φορέων που εκπροσωπούσαν.

Ελπίζω ότι σύντομα θα καταφέρουμε να εκδώσουμε τα πρακτικά του Συνεδρίου, όχι μόνον στα ελληνικά αλλά και στα αγγλικά.

Κορυφαία στιγμή του Συνεδρίου υπήρξε η, κατά την τελετή έναρξης, υπογραφή του **κειμένου έκκλησης προς τους Ευρωπαϊκούς Θεσμούς για τις χριστιανικές αξίες** από τους επικεφαλής των οργανώσεων που το συνδιοργάνωσαν, τον ομιλούντα ως επικεφαλής της Δ.Σ.Ο., τον Πρόεδρο της CEC, τον Πρόεδρο της COMECE, και τον Επικεφαλής της Οργάνωσης Together for Europe.

Η έκκληση, αποτέλεσμα κοπιώδους αλλά καρποφόρας προεργασίας που είχε καταβληθεί, είχε ως τίτλο «Ευρώπη, να είσαι ο εαυτός σου!», και καλούσε τις πολιτικές ομάδες των Ευρωπαϊκών θεσμών, τις πολιτικές παρατάξεις και τους υποψήφιους ευρωβουλευτές να αναγνωρίσουν τις χριστιανικές αξίες ως κύριο θεμέλιο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος.

Επιπλέον καλούμε να εφαρμόζεται στην πράξη το άρθρο 17 παράγραφο 3 της Συνθήκης της Λισαβόνας για τη λειτουργία της ΕΕ, που θεσμοθετεί έναν ανοιχτό, διαφανή και τακτικό διάλογο με τις εκκλησίες και τις θρησκευτικές οργανώσεις.

Την Έκκληση την προωθούμε σταθερά σε όλα τα φόρα και σε όλους τους διεθνείς θεσμούς που μας δίνεται η δυνατότητα μεταξύ αυτών, στον Οικουμενικό Πατριάρχη και στον Πάπα Ρώμης, στον ΓΓ του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, στον ΓΓ της IPU και στον διευθυντή του Γραφείου για τη Διεθνή Θρησκευτική Ελευθερία του Στέιτ Ντιπάρτμεντ των ΗΠΑ.

Τελειώνοντας να αναφερθώ στις σχέσεις με την καθολική εκκλησία αλλά και το Ισλάμ.

Ε. Σχέσεις με καθολική εκκλησία

Όπως γνωρίζετε, τόσο οι Ορθόδοξοι όσο και οι Καθολικοί θα γιορτάσουμε φέτος, το 2025, την ίδια Κυριακή το Πάσχα, καθώς συμπίπτει η ημερομηνία. Η συγκυρία συνοδεύεται και από την επέτειο των 1700 ετών από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας. Με αυτή την αφορμή έχει προγραμματιστεί επίσκεψη του Πάπα Φραγκίσκου στην Κωνσταντινούπολη και τη Νίκαια –Ιζνίκ- τον Μάιο του 2025.

Σε αυτό το πλαίσιο, τον Σεπτέμβριο, με εκπροσώπους της οργάνωσης Together for Europe, του δικτύου «Ιησούς Χριστός 2033» και του Κινήματος των Focolare, πραγματοποιήσαμε επίσημη επίσκεψη στον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο στην Κωνσταντινούπολη.

Η επίσκεψη επικεντρώθηκε στις κοινές πρωτοβουλίες για τον εορτασμό της επετείου των 1700 χρόνων από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο.

Έχοντας ολοκληρώσει με επιτυχία την αποστολή στο Φανάρι, μέσα σε λίγες μέρες μεταβήκαμε και στο Βατικανό για επίσημη συνάντηση με τον Πάπα Φραγκίσκο.

Επίσης, η συνεργασία μας με τον καθολικό κόσμο ιδιαίτερα για την προαγωγή των χριστιανικών αξιών στην Ευρώπη είναι ελπιδοφόρα.

Στ. Παρεμβάσεις μας για διάλογο με το Ισλάμ, με σκοπό την αλληλοκατανόηση και τη συνεργασία.

Όπως ανέφερα, η ΔΣΟ δεν περιορίζεται στις δράσεις στον χριστιανικό κόσμο. Για τη επίτευξη της ειρήνης απαιτείται η αλληλοκατανόηση και με τους εκπροσώπους των άλλων θρησκειών, κυρίως των λεγόμενων Αβραμιαίων. Για τον λόγο αυτό έχουμε προχωρήσει σε κάποιες πρωτοβουλίες διαλόγου με το Ισλάμ.

Αναφέρω για παράδειγμα:

1. Τη συνδιοργάνωση στη Βηρυτό από τις 2 έως τις 5 Μαΐου 2018 με το Κοινοβούλιο του Λιβάνου διεθνούς συνεδρίου κοινοβουλευτικού διαλόγου με θέμα: «Ενότητα στην πολυμορφία και βασικές αρχές ελευθερίας για τους Χριστιανούς και Μουσουλμάνους στην Μέση Ανατολή», με τη συμμετοχή εκπροσώπων 9 Οργανισμών, 17 θρησκευτικών ηγετών και 17 κοινοβουλίων. Η ΔΣΟ εξέδωσε τα πρακτικά του Συνεδρίου σε διάφορες γλώσσες.

2. Την επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα της Παγκόσμιας Μουσουλμανικής Λίγκας, Σείχη Αλ Ίσσα, στην Ελλάδα (11-14.05.2024), και την υπογραφή Μνημονίου Κατανόησης με την ΔΣΟ. Η Λίγκα είναι μια διεθνής μη κυβερνητική οργάνωση με μέλη από όλες τις Ισλαμικές χώρες, που ιδρύθηκε το 1962 και εδρεύει στη Μέκκα.

Ο Γενικός Γραμματέας της Λίγκας είναι μια διακεκριμένη προσωπικότητα εγνωσμένου κύρους, που έχει βραβευτεί για την προαγωγή του μετριοπαθούς Ισλάμ και την ανθρωπιστική του δράση από πληθώρα διεθνών οργανισμών και αρχηγών κρατών. Μάλιστα, ο Σείχης κατά την παραμονή του στην Αθήνα έγινε δεκτός και από τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη.

3. Τη συμμετοχή της ΔΣΟ στο διεθνές συνέδριο, που συνδιοργανώθηκε τον Φεβρουάριο του 2024 από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Βοσνίας–Ερζεγοβίνης και την Παγκόσμια Μουσουλμανική Λίγκα, με θέμα: «Κοινοβουλευτικοί και θρησκευτικοί ηγέτες για την συνύπαρξη και την ειρήνη» στο Σεράγεβο.

4. Στο πλαίσιο αυτό θα ήθελα να εντάξω και τις παρεμβάσεις για την κατάπαυση του πυρός στην Λωρίδα της Γάζας.

Δεν διστάσαμε να ζητούμε διαρκώς την ειρήνευση στην περιοχή, την απελευθέρωση των ομήρων, την παύση των βομβαρδισμών, και την έναρξη του διαλόγου με σκοπό την δημιουργία παλαιστινιακού κράτους και ταυτοχρόνως την εγγύηση ασφάλειας στο Ισραήλ.

Κυρίες και κύριοι,

Για χρόνια υποτιμήθηκε ο θρησκευτικός παράγων στις διεθνείς σχέσεις και η παράμετρός του στη γεωπολιτική. Σήμερα όλο και περισσότεροι συνειδητοποιούν την καθοριστική σημασία του παράγοντα θρησκείας στις διεθνείς σχέσεις. Του λόγου το αληθές μαρτυρά και η σύγκρουση στην Ουκρανία.

Δυστυχώς, ο πόλεμος στην Ουκρανία, μετά τη ρωσική εισβολή έχει δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα εντός της Ορθοδοξίας, μην λησμονούμε ότι είναι δύο ορθόδοξα έθνη που πολεμούν μεταξύ των, αλλά και... εντός της οργάνωσής μας.

Αναμφίβολα, εμείς καταδικάσαμε τη ρωσική εισβολή και έκτοτε συστηματικά καλούμε σε ειρήνευση, επιστροφή στο τραπέζι του διαλόγου και της διπλωματίας για την επίτευξη μιας δίκαιης ειρήνης. Ελπίζουμε το φως που αχνοφέγγει εσχάτως να αποδειχθεί ότι είναι η έξοδος από το τούνελ του θανάτου στον ουκρανικό πόλεμο.

Σε κάθε περίπτωση, εμείς επιδιώκουμε την ενότητα των απανταχού Ορθοδόξων, και χαιρόμαστε που οι πρωτοβουλίες μας έχουν διαμορφώσει ένα κλίμα εμπιστοσύνης ιδιαίτερα σε περιοχές όπως είναι τα Βαλκάνια.

Το επόμενο διάστημα, λόγω και των πρόσφατων εξελίξεων το βάρος μας θα πέσει και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής, όπου ο χριστιανισμός κινδυνεύει στο ίδιο το λίκνο του να εκτοπιστεί δια

παντός. Και βεβαίως η Κύπρος μπορεί και πρέπει να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο για την προώθηση των στόχων μας.
Σας ευχαριστώ.